

Suomalainen Yhdistys Kiinassa – Perustaminen ja toiminta maailmansotien välisenä aikana Shanghaissa

Oulun yliopisto

Historiatieteet

Kandidaattitutkielma

29.1.2019

Atte Wacklin

SISÄLLYSLUETTELO

Johdanto.....	3
1. Yhdistyksen perustaminen ja taustatekijät.....	6
1.1. Poliittiset taustatekijät.....	6
1.2. Kaupalliset taustatekijät	8
1.3. Yhdistyksen perustaminen.....	10
2. Suomalainen Yhdistys Kiinassa	12
2.1. Suomalaisen yhdistyksen toiminta	12
2.2. Avustustoiminta	15
2.3. Suhteet kotimaahan	16
2.4. Shanghai yhdistyksen toimintaympäristönä	19
Yhteenveto	22
Lähdeluettelo.....	24

JOHDANTO

Tässä tutkielmassa tutkin Suomalainen Yhdistys Kiinassa nimistä yhdistystä, jonka Kiinan Shanghaissa 1920-luvulla asuneet suomalaiset perustivat luomaan yhteisöllisyyttä ja pitämään yllä suomalaista identiteettiä heidän keskuudessaan. Yhdistyksen tavoitteita olivat taloudellisten suhteiden luominen Suomen ja Kiinan tasavallan välillä sekä hädänalaiseen tilaan joutuneiden suomalaisten taloudellinen avustaminen.

Vuonna 1917 itsenäistynyt Suomi oli vielä nuori valtio ja uusi toimija kansainvälisellä diplomatian ja politiikan kentällä. Suomen oli tarpeen luoda suhteita toisiin valtioihin niin diplomaattisesti kuin taloudellisestikin yhteiskunnallisen kehityksensä edistämiseksi. Poliittisten ja taloudellisten intressien lisäksi pidettiin tärkeänä tukea ulkomailla oleskelevia ja asuvia Suomen kansalaisia. Kiinan alueella Suomen kansalaisten edunvalvontaa, kuten passi- ja henkilöpaperiasioita, hoiti vielä Venäjän keisarikunnan konsulaatti. Tällä syyllä perusteltiin tarvetta perustaa edustusto Itä-Aasiaan valvomaan suomalaisten etuja.¹ Japaniin perustettiin lähetystö vuonna 1919 ja vuonna 1924 Kiinaan perustettiin konsulaatti, joka korotettiin pääkonsulaatiksi vuonna 1926. Konsulaatin perustaminen Shanghaihin loi edellytykset Suomalaiselle Yhdistykselle Kiinassa, sillä Yhdistyksen kotipaikaksi oli merkitty konsulaatti ja lähes kaikki järjestetyt kokoukset pidettiin kyseisen kiinteistön tiloissa.²

Tämä tutkielma käsittelee Suomalaisen Yhdistyksen Kiinassa perustamista ja toimintaa. Pääkysymyksenä tutkin sitä, mikä yhdistys itsessään oli, sillä aikaisempaa tutkimusta aiheesta ei ole saatavilla. Alakysymyksien osalta tutkin sitä, mitkä olivat yhdistyksen toimintaperiaatteet ja -muodot sekä, mitkä olivat sen suhteet Suomeen.

Metodina tässä tutkielmassa käytän historiallista kvalitatiivista analyysia tutkimusaineistoani läpikäydessäni. Analysoin tutkimuksen lähdemateriaalia siitä

¹ Uola 1995, 53.

² Suomalainen Yhdistys Kiinassa johtokunnan kokous 4.1.1926. Ulkoasiainministeriön Shanghain pääkonsulin arkisto F40:22. KA

näkökulmasta, että löydän vastauksen tutkimuskysymyksiini koskien yhdistyksen perustamisen edellytyksiä ja toimintaperiaatteita.

Lähdemateriaali koostuu asiakirjalähteistä, jotka ovat osa Ulkoministeriön Shanghaiin pääkonsulaatin arkistoja. Aineisto sisältää Suomalainen Yhdistys Kiinassa yhdistyksen kokousten pöytäkirjoja, jotka on jaettu johtokunnan ja yleisten kokousten pöytäkirjoihin. Yhdistyksen kokousten pöytäkirjojen lisäksi lähdeaineistoon kuuluu yhdistyksen kirjanpito, joka sisältää yhdistyksen yleiset kulut ja yhdistyksen antamat avustukset. Myös lahjoitukset yhdistykselle on kirjattu näihin edellä mainittuihin asiakirjoihin. Yhdistyksen kirjeenvaihdosta löytyy yhteydenpitoa paikallisten avustuksia ja lahjoituksia jakavien tahojen välillä sekä kuitteja pankeista, joista nämä saadut lahjoitukset oli sittemmin nostettu. Yhdistyksen toiminnan suuri mahdollistaja oli rahallisten lahjoitusten saaminen eri tahoilta, sillä jäsenmaksuista saadut tulot eivät olleet suuret ja maksut olivat jäsenillä usein myöhässä huonon taloudellisen tilanteen vuoksi.³ Avustuksia myöntävä järjestö sai avustuksensa avustuksilta myöntäviltä järjestöiltä.

Tutkimuksen aikarajauksena pidän vuosia 1926-1940 lähdemateriaalin vuoksi, sillä yhdistyksen asiakirjoja löytyy päivättyinä tältä ajanjaksolta. Yhdistyksen yleisistä kokouksista on pöytäkirjoja 26.1.1926 alkaen 28.3.1928 saakka. Näiden kokousten suhteen alkuperäismateriaali jää niukaksi. Tutkimuksen kannalta olisi mielekästä, jos yleisten kokousten sisällöstä saisi enemmän tietoa. Tämä olisi tärkeää, jotta voitaisiin nähdä, kuinka johtokunnan ja yleisten kokousten sisältö eroaa toisistaan. Johtokunnan pöytäkirjat ovat kuitenkin laajemmat kuin yleisten kokousten. Näitä kyseisiä pöytäkirjoja löytyy alkaen 4.2.1926 aina 7.11.1940 saakka, mutta kokouksia ei juurikaan pidetty enää vuoden 1928 jälkeen. Tämän jälkeen kokouksia koskevat pöytäkirjat ovat lähinnä satunnaisia, eikä yhdistyksen tapaamisia enää pidetty kovinkaan järjestelmällisesti. Lähdemateriaalista ei löydy tietoa yhdistyksen virallisesta lakkauttamisesta, kuten asiaan liittyvästä kokouksesta, vaan sen toiminta kuihtui ajan myötä. Syynä oli suomalaisten vähäinen lukumäärä Kiinassa. Aivan ehdottomana takarajana yhdistyksen

³ Suomalainen Yhdistys Kiinassa johtokunnan kokous 15.11.1927. Ulkoasiainministeriön Shanghaiin pääkonsulin arkisto F40:22. KA.

toiminnan loppumiselle voidaan pitää pääkonsulaatin sulkemista, sillä pääkonsulaatin tilat toimivat Yhdistyksen kotipaikkana. Suomen Shanghain pääkonsulaatti sulki virallisesti ovensa syyskuussa 1944.⁴

⁴ Uola 1995, 314.

1. YHDISTYKSEN PERUSTAMINEN JA TAUSTATEKIJÄT

1.1. Poliittiset taustatekijät

Suomalaisen Yhdistyksen Kiinassa perustamisen taustalla oli Suomen konsulaatin perustaminen Shanghaihin. Suomen itsenäistyttyä 6.12.1917 sen täytyi alkaa hoitaa diplomaattisia suhteitaan suvereenin valtion tapaan, ja ensimmäiset lähetystöt perustettiin Euroopassa Pariisiin, Lontooseen, Berliiniin, Roomaan, Moskovaan ja Tukholmaan. Myös Euroopan ulkopuolelle oli intressejä perustaa lähetystöjä ja luoda diplomaattisia suhteita, kuten Pohjois- ja Etelä-Amerikkaan sekä Aasiaan.⁵

Aasiaan suuntautunut diplomaattinen kiinnostus ei niinkään perustunut kiinnostukseen alueen valtioista. Kun Japanin lähetystö perustettiin Tokioon vuonna 1919, pohjimmaisena syynä ei ollut kiinnostus alueeseen itsessään vaan Suomen ja Venäjän välisiin suhteisiin. Venäjän keisarikunnan edustustot toimivat edelleen alueella ja venäläisten keskuudessa tsaarin vallan kannatus oli vahvaa. Valkoisten venäläisten näkökulmasta Suomen itsenäisyyttä ei vielä nähty itsestäänselvyytenä eikä sitä myöskään ollut tunnustettu.⁶ Tämän johdosta Suomi tarvitsi oman lähetystön alueelle selventämään diplomaattisia suhteitaan ja korostamaan itsenäisyyttään.

Kiinassa lähetysaarnajana toiminut E.A. Auno kirjoittaa *Uudessa Suomettaressa* Japanin ja Kiinan alueilla olleiden suomalaisten olleen vielä ilman itsenäistyneen Suomen diplomaattista edustusta. Näiden suomalaisten asioita hoitivat vielä mahdollisesti Venäjän keisarikunnan edustustot.⁷ Kyseiset suomalaiset eivät vielä olleet käytännöllisesti katsoen itsenäistyneet, koska edeltävä hallitsija oli heidän lähin viranomaisensa ja toimi heidän edustajanaan virallisissa byrokratiaa vaativissa toimenpiteissä. Konsulina Kiinassa toiminut K. G. Wähämäki kirjoittaa *Hakkapeliitassa* suomalaisten vaiheista Shanghaissa. Hänen mukaansa suomalaisia kohdeltiin ennen oman edustustonsa perustamista suhteellisen huonosti. Heitä pidettiin venäläisinä, ”Russian Finns” tai vaihtoehtoisesti saksalaisina. Ensimmäisen maailmansodan johdosta

⁵ Paasivirta 1968, 158-166.

⁶ Paasivirta 1968, 185-186.

⁷ E. A. Auno, ”Yhteyteen kaukaisen Idän kanssa.” Uusi Suometar 15.10.1918.

saksalaisten arvostus ei ollut korkealla ja tämä heijastui suomalaisiinkin. Tämä oletus oli mahdollisesti syntynyt sen johdosta, että Saksa osallistui Suomen sisällissotaan ja tämän johdosta valtioiden katsottiin olevan liittolaisia. Suomen ja Saksan hyviä suhteita ei katsottu hyvällä maailmansodan voittajavaltioiden joukossa.⁸ Kyseinen tilanne oli Suomelle poliittisesti erittäin hankala.

Suomalaiset halusivat järjestää asian siten, että heillä olisi oma diplomaattinen edustuksensa, joka huolehtisi kansalaisten asioista. Syksyllä 1919 päätettiin Shanghaissa asuvien suomalaisten kesken, että perustetaan erityinen komitea, joka huolehtii suomalaisten asioita sekä valvoo heidän etujaan. Kyseessä ei kuitenkaan ollut virallinen edustusto, vaan tilapäisratkaisu.⁹ Shanghain suomalaiset eivät jääneet odottelemaan byrokratian rattaiden pyörimistä kotimaassa, vaan tarttuivat toimeen ennen kuin virallinen edustusto saataisiin perustettua. Komitean perustaminen otettiin Shanghaissa hyvin vastaan ja se sai muiden konsulaattien tunnustuksen,¹⁰ mikä legitimoiti sen toimimisen suomalaisten edunvalvojana.

Suomen aloitettua virallisten diplomaattisten suhteiden luomisen Itä-Aasiaan perustamalla Tokioon lähetystön vuonna 1919, kiinnostus ylläpitää diplomaattisia suhteita alueella lopahti ja eduskunta poisti lähetystön määrärahat joulukuussa vuonna 1922 ja toiminta pysähtyi osaksi vuotta 1923. Päätöksen takana oleva syy oli yksinkertaisesti säästäväisyys ja näkökulma siitä, ettei Suomella ollut poliittisia etuja ajettavanaan kyseisellä alueella.¹¹ Suomen ei enää tarvinnut käyttää poliittisia resursseja tuodakseen itseään ja omia intressejään julki, sillä Venäjän sisällissota oli päättynyt bolsevikkien voittoon, jotka tunnustivat Suomen itsenäisyyden toisin kuin keisarillinen Venäjä. Tässä vaiheessa ulkoasiain hallinto ei vielä nähnyt realistisia mahdollisuuksia kaupankäynnin edistämiseksi kyseillä alueella. Kun toiminta jatkui, nähtiin toiminnan muuttuneen intresseiltään kaupallisten etujen valvontaan Itä-Aasiassa.¹²

⁸ K.G. Wähämäki, "Shanghain suomalaisten vaiheista." Hakkapeliitta 24.3.1928.

⁹ K.G. Wähämäki, "Shanghain suomalaisten vaiheista." Hakkapeliitta 24.3.1928.

¹⁰ K.G. Wähämäki, "Shanghain suomalaisten vaiheista." Hakkapeliitta 24.3.1928

¹¹ Paasivirta 1968, 186.

¹² Helsingin Sanomat, 18.09.1923.

Taloudellisten intressien lisäksi oli myös poliittisia ja sosiaalisia syitä. Lähetystön perustamista perusteltiin sillä, että Itä-Aasiassa oli suomalaisia merimiehiä, pakolaisia ja muita Suomen kansalaisia, joilla ei syystä tai toisesta ollut resursseja matkustaa takaisin kotimaahan tai ylipäättään elättää itseään.¹³ Taloudellisessa ahdingossa olevien suomalaisten tukeminen oli yksi Suomalaisen yhdistyksen Kiinassa perustehtäviä ja arvoja, joita sen toimintaan kuului. Vaikka inhimilliset ja sosiaaliset syyt olivat perusteluina konsulaatin perustamiselle, oli päätös myös poliittinen sekä taloudellinen.

1.2. Kaupalliset taustatekijät

Virallinen edustus Skandinavian maille Itä-Aasiassa oli ollut lähinnä kaupallisia etuja palvelevaa. Näin Suomikin halusi toimia ja luoda diplomaattisia suhteita ja verkostoja. Kun ulkomaanedustusta koskevassa poliittisessä keskustelussa ei enää nähty tärkeäksi ulkosuomalaisiin ja ulkopolitiikkaan liittyviä kysymyksiä, siirryttiin taloudellisiin perusteluihin ulkomaanedustuksen järjestämiseksi Itä-Aasiaan.¹⁴

Tokion lisäksi myös Shanghaihin haluttiin perustaa edustusto. Tämän myötä Suomelle perusteltiin aukeavan paremmin mahdollisuuksia solmia kauppasopimuksia. 1920-luvun alkupuolella kaupankäynti oli vielä vaatimatonta, sillä Suomessa kiinnostus kohdistui näihin aikoihin vielä suurimmilta osin Euroopan suuntaan.¹⁵ Intressejä Eurooppaa ja lähialueita kohtaan voi pitää luonnollisena vielä tässä vaiheessa. Suomen itsenäistymisestä ei ollut vielä kulunut montakaan vuotta ja kansainvälisenä toimijana Suomi ei pienenä valtiona ollut merkittävä niin taloudellisten resurssiensa kuin väkimääränsäkään suhteen. Poliittisten vaikutusmahdollisuuksien ja vähäisten taloudellisten intressien vuoksi eduskunta päätti sulkea Suomen Tokion edustuston vuonna 1922 säästösyistä.¹⁶

Kiinnostus Kiinassa käytävää kauppaa kohtaan heräsi, vaikka mahdollisuuksia aluksi epäiltiin kovastikin Suomessa. Konsuliksi vuonna 1924 nimitetty K. G. Wähämäki näki

¹³ Uola 1995, 64.

¹⁴ Uola 1995, 104-105

¹⁵ Uola 1995, 142

¹⁶ Paasivirta 1968, 186

mahdollisuuksia kaupankäyntiä varten ja totesi silloiselle Japanin asiainhoitaja G.J. Ramstedtille, kuinka huvittavaa oli ajatella, ettei hänen edeltäjänsä G. Synnerbergin mielestä Shanghaissa ollut mitään tehtävänä, kun taas Wähämäen omat oletukset olivat aivan päinvastaiset.¹⁷ Tehtyjen selvitysten myötä kiinnostus Suomessa heräsi ja Kiinan kaupallisiin mahdollisuuksiin saapui Shanghaihin tutustumaan paperiteollisuuden edustaja, johtaja Rafael Forss, jonka Suomalainen Yhdistys Kiinassa otti vastaan. Yhdistys järjesti Forssin saapumisen kunniaksi kiinalaisen päivällisen, johon kaikki yhdistyksen jäsenetkin olivat tervetulleita.¹⁸

Suomen vientikaupan tärkeimmät tuotteet Kiinan markkinoille olivat paperi ja sahatavara. Suomen Paperitehtaiden Yhdistys hoiti toimintaansa suurimmaksi osaksi pohjoismaisten tai englantilaisten myyntiagenttien välityksellä, joilla oli suomalaisia paremmat verkostot alueen markkinoilla. Käytäntö haluttiin muuttaa sellaiseksi, että Suomella olisi omat edustajansa, ja tätä seikkaa vahvistaisi konsulaatti Kiinassa, jossa konsuli, myöhemmin pääkonsuli voisi toimia suomalaisten yritysten ja tuotteiden markkinoijana kaupallisissa ja diplomaattisissa piireissä.¹⁹ Kyseinen toiminta- ja ajatusmalli viittasi vahvasti siihen, että haluttiin olla selkeästi itsenäinen toimija maailmanmarkkinoilla ja, että haluttiin päästä eroon välimiehistä kaupankäynnin saralla.

Suomalaisia toimi muutenkin Kiinassa kaupanalan parissa 1920- ja -30-luvuilla ja useat heistä kuuluivatkin Suomalaisen yhdistyksen jäseniin. Hannes Keijola, alun perin Sjöblom, oli yksi kaupankäyntiä harjoittaneista suomalaisista Shanghaissa. Keijola oli ensimmäisiä Suomen Lähetysseuran työntekijöitä Kiinassa, jonne hän matkusti vuonna 1902. Hän palasi lähetysmatkaltaan Suomeen, mutta palasi takasin Kiinaan 1923 ryhtyen kauppagentiksi.²⁰ Tähän tehtävään Keijolalla oli mainiot edellytykset lähetysaarnajavuosiensa aikana karttuneen kokemuksen myötä. Kiinan kulttuuri ja

¹⁷ Uola 1995, 141

¹⁸ Suomalainen Yhdistys Kiinassa yleinen kuukausikokous 15.3.1928. Ulkoasiainministeriön Shanghaiin pääkonsulin arkisto F40:22. KA.

¹⁹ Uola 1995, 141

²⁰ Uola 1995, 143-144

kaupankäynnin tavat olivat hänelle vuosikymmenten ajalta tuttuja. Keijola toimi myös Suomalaisen yhdistyksen sihteerinä sen perustamisesta vuoden 1927 alkuun saakka.²¹

1.3. Yhdistyksen perustaminen

Shanghaissa 1920-luvulla asuneet suomalaiset päättivät järjestäytyä yhdistystoiminnan muodossa suomalaisen identiteetin koossapitämiseksi Kiinassa sekä Suomen intressien edistämiseksi. Suomen pääkonsulaatissa Shanghaissa pidettiin Suomen itsenäisyyspäivänä 6.12.1925 paikkakunnalla asuvien suomalaisten yhteinen kokous, jossa valittiin erityinen komitea laatimaan sääntöehdotus perustettavalle yhdistykselle. Säännöt laatineeseen komiteaan kuuluivat pääkonsuli K. G. Wähämäki, johtaja V. Warpula sekä maisteri Hannes Keijola. Komitea tapasi 16.1.1926 Suomen pääkonsulaatissa sääntöehdotukseen liittyen. Puheenjohtaja Wähämäki oli perehtynyt muitten kansallisuuksien yhdistystoimintaan ja sääntöihin, joista ruotsalaisten säännöt hieman muutettuina katsottiin sopiviksi myös Suomalaiselle Yhdistykselle Kiinassa. Kokouksessa komitea päätti kutsua Shanghain alueen suomalaiset koolle mahdollisimman pian, jotta voitaisiin keskustella yhdistyksen perustamisesta.²²

Suomen pääkonsulaatissa pidettiin 23.1.1926 Suomalaisen yhdistyksen Kiinassa perustava kokous, jossa sääntöehdotus luettiin paikalle saapuneille. Sääntöehdotuksessa oli todettu, että yhdistyksen jäsenen erottaminen kuuluisi johtokunnan päätäntävaltaan, mutta perustava kokous päätti, että jäsenen erottaminen käsitellään yleiskokouksessa. Jäsenmaksujen osalta ääntöihin lisättiin, että muualla kuin Shanghaissa asuville jäsenmaksuksi tuli viisi Meksikon dollaria, joka hyväksyttiin maksuvälineenä Shanghaissa, kun taas Shanghaissa asuville jäsenmaksu oli 10 Meksikon dollaria. Päätettiin myös, että vuosikokoukseen kutsuminen tapahtuu erikseen kirjeitse. Kokous hyväksyi säännöt muutoksineen, ja yhdistystoiminta päätettiin aloittaa heti.

²¹ Suomalainen Yhdistys Kiinassa yleinen kuukausikokous 23.1.1926. Ulkoasiainministeriön Shanghain pääkonsulin arkisto F40:22. KA.

²² Suomalainen Yhdistys Kiinassa. 16.1.1926 komitean kokous, joka valittu 6.12.1925 tekemään yhdistykselle säännöt. Ulkoasiainministeriön Shanghain pääkonsulin arkisto F40:22. KA.

Puheenjohtajalle annettiin tehtäväksi yhdistyksen rekisteröiminen, jotta toiminta saataisiin viralliseksi, sekä perustamiskirjan laatiminen, jonka yhdistyksen kaikki paikalla olleet jäsenet allekirjoittivat. Suomalainen Yhdistys Kiinassa oli syntynyt.²³

Sääntöjen hyväksymisen ja perustamiskirjan allekirjoituksen lisäksi kokouksessa valittiin yhdistykselle johtokunta. Puheenjohtajaksi valittiin K. G. Wähämäki, varapuheenjohtajaksi U. Hartman, sihteeriksi Hannes Keijola, rahastonhoitajiksi E. E. Hartzell ja G. V. Synnerberg. Rahastonhoitajien varajäseniksi valittiin S. Strömmer ja V. Warpula. G. Stenlund valittiin klubimestariksi, jonka toimenkuvaan kuului pitää kirjaa yhdistykselle kuuluvista kalusteista ja esineistä sekä toimia puheenjohtajan kanssa yhteistyössä illanviettoja ja seurustelutilaisuuksia järjestettäessä. Yhdistyksen tilitarkastajiksi valittiin J. Askolin ja E. Wallenius ja heidän varajäsenikseen H. Hansen ja E. Määttänen.²⁴

²³ Suomalainen Yhdistys Kiinassa perustava kokous 23.1.1926. Ulkoasiainministeriön Shanghain pääkonsulin arkisto F40:22. KA.

²⁴ Suomalainen Yhdistys Kiinassa 23.1.1926 yhdistyksen perustava kokous. Ulkoasiainministeriön Shanghain pääkonsulin arkisto F40:22. KA.

2. SUOMALAINEN YHDISTYS KIINASSA

2.1. Suomalaisen yhdistyksen toiminta

”Suomalainen Yhdistys Kiinassa – Finska Föreningen i Kina on perustettu valvomaan ja edistämään Suomen intressejä Kiinassa, toimimaan suomalaisten kansallisuuden koossapitämiseksi Kiinassa, ja ylläpitämään yhteyttä Kiinassa asuvien suomalaisten ja kotimaan välillä.”²⁵ Näin yhdistys aloittaa toimintaperiaatteidensa määrittelyn säännöissään. Näitä säännöissä edellä mainittuja tarkoitusperiä ja arvoja yhdistys toteutti useilla erilaisilla tavoilla. Yhdistys toimi Kiinassa kaupankäyntiä harjoittavien suomalaisten liikkeiden ja liikemiesten kaupallisia etuja valvovana järjestönä. Etuja valvottiin muun muassa tekemällä aloite, että Suomen ja Kiinan välille saataisiin toimivat kauppa- ja laivayhteydet. Yhdistys antoi jäsenilleen lausuntoja ja kaupallisia tiedotteita koskien Suomen ja Kiinan välistä kauppaa. Lausuntoja ja tiedotteita annettiin myös yhdistyksen muihin yhdistyksen muihin toimialoihin liittyvissä kysymyksissä. Suomeen lähetettiin selostuksia Kiinan markkinoista sekä suomalaisten vientitavaroiden mahdollisuuksista siellä. Yhdistys oli yhteydessä vastaavien järjestöjen kanssa Suomessa. Yhdistys harjoitti julkaisu- ja kustannustoimintaa ja antoi neuvoja jäsenille. Raha-apua myönnettiin Kiinassa hätään joutuneille Suomen kansalaisille, jos yhdistyksellä oli siihen varaa.²⁶

Yhdistyksen alkuaikojen ensimmäisissä johtokunnan kokouksissa otettiin käsiteltäväksi suhteiden muodostaminen kotimaahan Suomeen. Suomalaisissa haluttiin synnyttää kiinnostusta yhdistystä kohtaan, mutta myös Kiinaa ja sen taloudellisia mahdollisuuksia kohtaan. Johtokunnan ensimmäisessä kokouksessa 4.2.1926 päätettiin, että jäsenten tulisi laatia omaan ammattiin ja osaamiseen liittyviä esityksiä. Esitykset luettaisiin ja

²⁵ Suomalainen Yhdistys Kiinassa yhdistyksen säännöt. Ulkoasiainministeriön Shanghaiin pääkonsulin arkisto F40:22. KA.

²⁶ Suomalainen yhdistys kiinassa yhdistyksen säännöt. Ulkoasiainministeriön Shanghaiin pääkonsulin arkisto F40:22. KA.

hyväksyttäisiin johtokunnan kokouksissa ja toimitettaisiin kotimaan tietoisuuteen.²⁷ Yhdistyksen tärkeimpiä tehtäviä oli edustaa Kiinassa yrityksiä ja liikemiehiä sekä valvoa heidän kaupallisia etujaan. Kirjalliset esitykset kartoittaisivat kuvaa Kiinasta ja kertoisivat suomalaisten elämästä kaukana Shanghaissa.

Yhdistyksen toimipaikka oli Suomen pääkonsulaatti Shanghaissa, jonka katuosoite oli 506 Rue Lafayette.²⁸ Kadun nimestä päätellen konsulaatti oli siis sijainnut Ranskan hallinnoimalla alueella Shanghaissa. Osoitteen mainitaan olevan väliaikainen, mutta yhdistys pysyi koko toimintansa ajan pääkonsulaatin tiloissa.²⁹ Se, että yhdistys piti toimipaikkanaan Suomen pääkonsulaattia, eikä esimerkiksi vuokrannut tiloja jostain muualta, kertoo vahvasta yhteistyöstä Suomen valtion ja yhdistyksen välillä, onhan pääkonsuli valtiota edustava virkamies ja toimii ulkoministeriön alaisuudessa. Yhdistykselle, jolla oli niukka budjetti, oli taloudellista hyötyä siitä, että se sai toimia konsulaatin tiloissa, sillä näin se vältti vuokramenot. Lisäksi samoissa tiloissa työskentely helpotti yhteistoimintaa yhdistyksen ja konsulaatin välillä.

Yhdistys määrittelee sääntönsä sääntökirjassa, joka valottaa käytännön järjestelyjen lisäksi myös sen yleisiä tarkoituksia, kuten taloudellisten suhteiden ylläpitoa ja kehitystä Suomen ja Kiinan välillä. Tämä taloudellinen aspekti oli erittäin tärkeä yhdistyksen toiminnassa, sillä yhdistyksen jäsenet toimivat asiamiehinä suomalaisten yritysten puolesta ja välittivät tietoa kotimaahan taloudellisten suhdanteiden vaihteluista. He toimivat myös suomalaisten yritysten edustajina, mikä ilmenee johtokunnan kokouksen pöytäkirjasta 15.3.1927. Kokouksessa puheenjohtaja otti esille reklamaatiopyynnöt, joita oli ilmennyt Kiinaan toimitetuissa suomalaisissa paperituotteissa. Asia kuitattiin kuitenkin sillä, että kyseessä oli myyntiehtoihin liittyvä väärinkäsitys ja, että suomalaisessa paperissa ei tietenkään ollut mitään vikaa. Yhdistys päätti asiasta keskusteltuaan toimittaa paikallisille paperin tuojille ja kauppakamareille suomalaisen paperin myyntiehdot.³⁰ Tämä oli hyvä esimerkki siitä, millaista toimintaa

²⁷ Suomalainen Yhdistys Kiinassa johtokunnan kokous 4.2.1926. Ulkoasiainministeriön Shanghain pääkonsulin arkisto F40:22. KA

²⁸ Suomalainen Yhdistys Kiinassa johtokunnan kokous 4.2.1926. Ulkoasiainministeriön Shanghain pääkonsulin arkisto F40:22. KA

²⁹ Suomalainen Yhdistys Kiinassa johtokunnan kokous 4.2.1926. Ulkoasiainministeriön Shanghain pääkonsulin arkisto F40:22. KA

³⁰ Suomalainen Yhdistys Kiinassa johtokunnan kokous 15.3.1927. Ulkoasiainministeriön Shanghain pääkonsulin arkisto F40:22. KA

yhdistyksen henkilöt harjoittivat ja, millainen rooli heillä oli Suomen ja Kiinan välisessä kaupassa. Suomalaiset siis hankkivat tietoa markkinoista ja selvityksiä mahdollisia sijoituksia varten, mikä edisti suomalaisten tuotteiden vientiä ja kapitaalın keräämistä kotimaisille yrityksille.

Yhdistyksen jäsenyys edellytti luonnollisesti Suomen kansalaisuutta. Oli erittäin tärkeää olla myös puhdasmainen, rötöstelijöitä ei tähän yhdistykseen kaivattu. Mielenkiintoista oli se, että säännöissä mainittiin, että jäsenen ei tarvinnut olla vain henkilö, vaan myös toiminimi, yhtiö, yhtymä, yhdistys tai laitos voitiin hyväksyä yhdistyksen jäseneksi.³¹ Monipuolisilla ehdoilla oli tarkoitus kasvattaa yhdistyksen kokoa ja vaikutusvaltaa. Toisaalta toisen suuremman kokonaisuuden liittäminen yhdistykseen voisi uhata sen suvereniteettia, perusarvoja ja toimintatapaa.

Toiminta oli jaettu kahteen toimielimeen, johtokuntaan ja yleiskokouksiin. Johtokunta päätti jäsenten laina-anomuksista. Johtokunnan jäsenyyden sekä tavallisen yhdistyksen jäsenyyden lisäksi oli mahdollista ansaita kunniajäsenyys. Tämän huomionosoituksen sai, jos johtokunta tahtoi esittää sitä. Jos sai ehdotuksen kunniajäsenyydestä, oli siinä tapauksessa edistänyt yhdistyksen toimintaa erityisellä tavalla tai muuten toiminut ansiokkaasti yhdistyksen hyväksi. Erottaminen yhdistyksestä tapahtui, jos kolme johtokunnan jäsentä puolsi esitettyä aloitetta.³²

Kansallisuus ja syntyperä merkitsivät yhdistyksen jäsenyydessä paljon eikä liittymissäännöistä poikettu. Tästä kertoo 15.3.1927 pidetyn johtokunnan kokouksen pöytäkirja. Kokouksessa oli keskusteltu siitä, että muutamat virolaiset ja latvialaiset olivat tiedustelleen mahdollista yhdistyksen jäsenyyttä, mutta kokous päätti, etteivät muut kuin suomalaiset voineet liittyä jäseneksi. Pöytäkirjasta kuitenkin ilmenee, ettei ehdotusta suoraan hylätty vaan asiasta käytiin ”vilkas keskustelu”. Yhdistyksen sääntöjen kolmannessa pykälässä oli määritelty, että jäsenen tulee olla puhdasmainen, suomalainen henkilö,³³ joten kyseisten baltialaisten kyselyyn jäsenyydestä tuli sääntöjä

³¹ Suomalainen Yhdistys Kiinassa säännöt. Ulkoasiainministeriön Shanghain pääkonsulin arkisto F40:22. KA

³² Suomalainen Yhdistys Kiinassa säännöt. Ulkoasiainministeriön Shanghain pääkonsulin arkisto F40:22. KA

³³ Suomalainen Yhdistys Kiinassa johtokunnan kokous 15.3.1927. Ulkoasiainministeriön Shanghain pääkonsulin arkisto F40:22. KA

noudattaen vastata kieltävästi. Huomion arvoista kuitenkin on se, että asiasta keskusteltiin eikä sitä suoralta kädeltä hylätty. Tähän kyseiseen keskusteluun on varmasti vaikuttanut yhteenkuuluvuuden ajatus, näkemys pienistä baltialaisista veljeskansoista, jotka olivat Suomen tavoin itsenäistyneet ensimmäisen maailmansodan jälkimainingeissa Venäjän imperiumista.

2.2. Avustustoiminta

Yksi yhdistyksen päätehtävistä oli taloudellisten suhteiden hoitamisen lisäksi olla avustava järjestö Kiinassa oleskeleville ja vakituisesti asuville suomalaisille, jotka mahdollisesti tarvitsivat rahallista tukea. Yhdistyksen avustustoimintaa varten perustettiin 27.2.1926 Toivo Wähämäen rahasto, joka oli erillään muusta yhdistyksen kirjanpidosta. Rahastosta annettiin vaikeassa taloudellisessa tilanteessa oleville suomalaisille lahjoituksia tai lainoja. Rahastonhoito ja rahallisten avustuksien myöntäminen oli yhdistyksen johtokunnan tehtävä.³⁴ Rahastosta myönnettiin avustuksia yhdistyksen jäsenien tai muiden suomalaisten tekemiin anomuksiin. Anomuksissa pyydettiin rahaa esimerkiksi matkalipun ostoa varten takaisin Suomeen tai johonkin muuhun kohteeseen, kuten A. Kaksonen, joka oli anonut rahallista avustusta matkalipun ostoa varten päästäkseen Manillaan, Filippiineille.³⁵ Avustuksia haettiin myös elinkeinon harjoittamista varten, kuten E. Määttänen, joka anoi varoja yhdistykseltä rautasorvin ostoa varten.³⁶

Yhdistys sai kritiikkiä Helsingin Sanomien pakinassa 23.8.1937. Lehden pakinoitsija, Serp, kyseenalaisti Yhdistyksen toiminnan auttavana ja Kiinassa oleskelevia suomalaisia tukevana toimijana, koska Frederika Haapalainen ei ollut kirjoittajan mukaan saanut avustuksia kotimatkaansa varten Kiinasta Venäjän kautta Suomeen. Haapalainen oli vanha nainen, jonka toiveena oli päästä kuolemaan kotimaahansa. Pakinoitsijan mukaan

³⁴ Suomalainen Yhdistys Kiinassa johtokunnan kokous 15.2.1927. Ulkoasiainministeriön Shanghain pääkonsulin arkisto F40:22. KA

³⁵ Suomalainen Yhdistys Kiinassa johtokunnan kokous 15.5.1928. Ulkoasiainministeriön Shanghain pääkonsulin arkisto F40:22. KA

³⁶ Suomalainen yhdistys Kiinassa johtokunnan kokous 15.6.1926 Ulkoasiainministeriön Shanghain pääkonsulin arkisto F40:22. KA

Haapalainen ei saanut avustuksia yhdistykseltä, vaan yksityiset tahot keräsivät matkaan vaadittavan rahasumman. Yhdistyksen 15.2.1928 pidetyn johtokunnan kokouksen pöytäkirjasta kuitenkin selviää, että asiasta keskusteltiin ja Haapalaiselle päätettiin antaa rahallista apua. Suomalainen Yhdistys Kiinassa lähetti tästä syystä Helsingin Sanomille oikaisupyynnön, sillä yhdistys maksoi Haapalaisen matkan ja avusti hänet takaisin Suomeen.³⁷ Näin yhdistys toimi sosiaalisena avustusjärjestönä yhdistyksen jäsenille ja muillekin suomalaisille, jotka tarvitsivat taloudellista apua.

Suomalaisen yhdistyksen johtokunta käsitteli kokouksissaan jäsentensä rahallisia avustuspyyntöjä. Näiden rahallisten anomusten käsittely oli johtokunnan tehtävänä,³⁸ eikä niitä käsitelty yleisissä kokouksissa, joihin kaikilla jäsenille oli oikeus osallistua. Shanghaissa ja muuallakin Kiinassa oleilevien suomalaisten avustaminen kuului yhdistyksen perustehtäviin,³⁹ joten sen toiminta ei ollut pelkästään taloudellisten mahdollisuuksien kartoittamista ja liikemiespiirien kanssa yhteistyössä toimimista. Yhdistys oli näin samalla solidaarinen avustusjärjestö, jonka arvoihin kuului heikkoon asemaan joutuneiden suomalaisten avustaminen.

2.3. Suhteet kotimaahan

Suomalaisuuden liitto oli perustettu vaalimaan suomalaisia arvoja ja kulttuuria. Koska se oli poliittisesti sitoutumaton, pystyivät monien eri poliittisten puolueiden jäsenet liittymään siihen niin 1920-luvulla kuin tänäkin päivänä. Suomalainen yhdistys Kiinassa liittyi liiton jäseneksi melkein heti perustamisensa jälkeen keväällä 1926. Jäsenmaksu oli suuruudeltaan 6,50 dollaria vuodessa. Liittoon kuulumalla suomalaiset vahvistivat ja pitivät yllä suhteita kotimaahan. Suomalaisuuden liiton sisällä oli ulkosuomalaisosasto,

³⁷ Suomalainen Yhdistys Kiinassa oikaisupyyntö Helsingin sanomien artikkeliin, päiväämätön. Ulkoasiainministeriön Shanghain pääkonsulin arkisto F40:22. KA

³⁸ Suomalainen Yhdistys Kiinassa säännöt. Ulkoasiainministeriön Shanghain pääkonsulin arkisto F40:22. KA

³⁹ Suomalainen Yhdistys Kiinassa säännöt. Ulkoasiainministeriön Shanghain pääkonsulin arkisto F40:22. KA

joka oli yhteydessä suomalaisiin ympäri maailman, kuten Yhdysvaltoihin, Kanadaan, Argentiinaan, Australiaan, Uuteen-Seelantiin, Ruotsiin, Norjaan ja Neuvosto-Karjalaan.⁴⁰

Kansallisen identiteetin ylläpitäminen oli yksi Yhdistyksen perusarvoista ja vastaavia arvoja edusti myös Suomalaisuuden Liitto. Yhdistyksen säännöissä kuitenkin mainitaan, että jäsen on oikeutettu käyttämään kumpaakin kotimaista kieltä asiaa sen enempää perustelematta. Myös kokousten pöytäkirjat laaditaan kummallakin, suomen ja ruotsin kielellä. Kuitenkin johtokunta saa määrittää, millä kielellä pöytäkirjat laaditaan. Johtokunnan päätti pöytäkirjansa laadittavaksi vain suomen kielellä.⁴¹

Suomalaisuuden liiton osana toiminut ulkosuomalaisosasto oli toiminut ulkomailla asuvien suomalaisten linkkinä ja tukevana organisaationa vuodesta 1922. Järjestely olisi mitä luultavammin pysynyt vastaavana vielä jonkin aikaa, mutta osasto kuitenkin erosi omaksi toimijaksi 7.5.1927. Yhdistyksen nimeksi annettiin Suomi-Seura, ja se toimii vielä tänäkin päivänä samalla nimellä. Suomi-Seura halusi erota omaksi yhdistykseksi vastalauseena sille, että AKS:n jäsenet olivat ottaneet enemmistön voimin vallan Suomalaisuuden liiton kokouksessa ja näin muuttaneet yhdistyksen linjaa täysin toiseen suuntaan. Tämän johdosta porvarillisia ja liberaaleja arvoja edustaneet perustivat Suomi-Seuran, joka sai kuitenkin kilpailijakseen Ulkosuomalais-Yhdistyksen. Yhdistys edusti arvoiltaan Suur-Suomi aatetta sekä heimoaatetta laadukkaasta suomalaisesta kansasta, sekä yhteistyöstä sukulaiskansojen kanssa.⁴² Ulkosuomalaisosasto lakkautettiin 16.3.1927 johtokunnan päätöksestä ja sen toimintaa jatkoi Suomi-Seura, joka oli itsenäinen järjestö, eikä Suomalaisuuden Liiton osasto.

Suomalainen Yhdistys Kiinassa kokouksen pöytäkirjoissa ei eritellä kumpaan järjestöön yhdistys kuului. Kun keskusteltiin Yhdistyksen liittymisestä Suomalaisuuden liiton ulkosuomalaisosastoon, oli järjestely vielä niin, ettei osasto ollut itsenäinen toimija, vaan osa Suomalaisuuden liittoa. Ulkosuomalaisosaston jakauduttua kahteen osaan ei asiakirjoista löydy mainintaa, kumpaan järjestöön Suomalainen Yhdistys Kiinassa kuului.

⁴⁰ Linnankoski 1931, 24-25.

⁴¹ Suomalainen Yhdistys Kiinassa yhdistyksen säännöt. Ulkoasiainministeriön Shanghaiin pääkonsulin arkisto F40:22. KA

⁴² Seppinen 2002, 28-29.

Suomalaisuuden liitto järjesti vuonna 1922 toimintansa erillisiksi osastoiksi, joita olivat suomalaiskansallinen osasto, rajaseutuosasto, ulkosuomalaisosasto sekä sukukansaosasto. Ulkosuomalaisosasto aloitti toimintansa vuoden 1923 loppuun mennessä. Sen toiminta haluttiin kohdistaa erityisesti Amerikan suomalaisten ja kotimaan välisiin suhteisiin, mutta yhteydessä oltiin myös muualle päätyneisiin suomalaisiin ja suomalaisyhteisöihin, kuten Shanghaissa oleviin suomalaisiin ja heidän yhdistykseensä Suomalainen Yhdistys Kiinassa.⁴³

Ulkosuomalaisosasto valmisteli ohjesäännöt, jotka hyväksyttiin 16.4.1925. Sääntöjen toinen ja kolmas artikla määrittelevät ulkosuomalaisosaston säännöt seuraavasti: ”2§: Osaston tarkoituksena on rakentaa sekä ylläpitää suhteita ulkomailla olevien suomalaisten ja vanhan kotimaan välillä suomalaisen sivistyksen ja suomalaisen heimoushengen tukemiseksi. 3§: Edellä mainittuun tarkoitukseen osasto pyrkii neuvonta- ja tiedotustoiminnan, sanomalehtikirjoitusten, julkaisujen, luento- ja esitelmätilaisuuksien, juhlien, illanviettojen ja iltamien avulla sekä välittämällä kirjallisuutta ja henkisen työn tekijöitä kotimaasta ulkomailla olevien suomalaisten keskuuteen ja muulla sopivalla tavalla.”⁴⁴ Edellä mainituilla tavoilla ulkosuomalaisosasto hoiti toimintaansa ulkosuomalaisten ja kotimaan välillä, mikä ilmenee Suomalainen Yhdistys Kiinassa kokousten pöytäkirjoista. Kyseisistä pöytäkirjoista selviää, että yhdistys sai Suomesta Ulkosuomalaisosaston lähettämänä aikakauskirjan, sen sisältöä enempää erittelemättä.

45

Ulkosuomalaisosasto järjesti ulkosuomalaispäivät 23.-25.7. 1927 Hämeenlinnassa, jonne oli kutsuttu suomalaisia ympäri sinisen planeetan.⁴⁶ Myös Suomalaista Yhdistystä Kiinassa lähestyttiin kirjeitse ja pyydettiin nimeämään yhdistykselle edustaja, joka osallistuisi kesällä järjestettävään tapahtumaan. Yhdistyksen kokous valitsi edustajakseen puheenjohtaja, pääkonsuli Wähämäen, joka matkusti Suomeen ja

⁴³ Tarasti 1966,

⁴⁴ Tarasti 1966, 39-40.

⁴⁵ Suomalainen Yhdistys Kiinassa johtokunnan kokous 15.3.1927. Ulkoasiainministeriön Shanghain pääkonsulin arkisto F40:22. KA

⁴⁶ Helsingin Sanomat, 26.06.1927

osallistui ulkosuomalaispäiville.⁴⁷ Suomalainen Yhdistys Kiinassa oli näin mukana laajassa kansainvälisessä ulkosuomalaistoiminnassa, jonka kautta saatiin tietoa toisten vastaavien yhdistysten toiminnasta.

2.4. Shanghai yhdistyksen toimintaympäristönä

”Shanghai, the Paris of the East! Shanghai, the New York of the West!” Näin kuvaillaan Shanghaiä *All About Shanghai and Environs* nimisessä opaskirjassa vuodelta 1934.⁴⁸ Suomalaisen Yhdistyksen Kiinassa toimipaikkana sekä ympäristönä oli Shanghai, josta oli muodostunut suuri kaupankäynnin keskittymä Itä-Aasiassa. Kaupunki oli osaltaan länsimaiden hallussa, mikä oli seurausta 1800-luvulla käytyjen oopiumsotien lopputuloksista, jotka päättyivät länsimaalaisten voittoon. Ensimmäinen oopiumsota käytiin vuosina 1839-1842. Sen päätteeksi solmittiin Nanjingin rauhansopimus, jonka ehtoihin kuului länsimaalaisten oikeus perustaa kauppasatamia Kiinan maaperälle. Tämän johdosta britit saivat jalansijan myös Shanghaihin. Rauhansopimuksen mukaan länsimaille annettiin oikeus perustaa kauppasatamia Kiinaan, ja ulkomaalaisille annettiin ekstraterritoriaaliset oikeudet, jolloin he eivät olleet paikallisten lakien alaisia vaan omiensa. Syntyi käsite laillisesta imperialismista, jossa Kiina on kahdenvälisen sopimuksen solmittuaan antanut ulkomaalaisille osan omasta suvereeniudestaan. Tämä mahdollisti sen, että Shanghaista saattoi kehittyä länsimaiden hallitsema kaupan keskus, jossa pätivät eurooppalaiset lait.⁴⁹ Myös Suomalaisen Yhdistyksen Kiinassa jäsenet nauttivat näistä oikeuksista, sillä Yhdistyksen kotipaikka, Suomen pääkonsulaatti, sijaitsi Ranskan hallitsemalla alueella Shanghaissa.

Shanghaiin kansainvälisen kaupungin synty voidaan ajoittaa vuoteen 1843, jolloin ensimmäisen oopiumsodan lopettaneen sopimuksen myötä britit perustivat sinne kauppasataman ja omaa asutustaan. Tällä oli suuri merkitys alueen myöhemmälle kehitykselle, kun Shanghaista muodostui suuri globaali kaupunki. 1930-luvulle tultaessa kaupungin väkiluku oli kolminkertaistunut siitä, kun länsimaalaiset uudisasukkaat

⁴⁷ Suomalainen Yhdistys Kiinassa johtokunnan kokous 23.2.1927. Ulkoasiainministeriön Shanghaiin pääkonsulin arkisto F40:22. KA

⁴⁸ Wasserstrom siteeraa *All about Shanghai and environs*-opaskirjaa. Wasserstrom 2009.

⁴⁹ Pletcher, Kenneth 2018. Opium wars. Encyclopedia Britannica.

saapuivat sata vuotta aiemmin alueelle. Länsimaalaiset toivat mukanaan eurooppalaisen arkkitehtuurin ja kulttuurin, ja se muutti kaupungin ilmettä todella paljon. Länsimaalaiset jakoivat alueen kahteen itsehallintoalueeseen, joita olivat Shanghai International Settlement, jonka hallinnosta vastasivat suurimmaksi osaksi britit sekä yhdysvaltalaiset. Toista aluetta hallinnoivat ranskalaisten, jonka nimi oli French Concession. Länsimaalaisten alueiden lisäksi kaupungissa oli myös kiinalaisten itsensä hallinnoima alue.⁵⁰ Länsimaiden hallitsemilla alueilla järjestysvallasta vastasivat heidän omat turvallisuusjoukkonsa, jotka perustettiin 1853 Taiping-kapinaan liittyneiden väkivaltaisuuksien johdosta. Nanjingin sopimuksen mukaan Kiinan viranomaisten tulisi turvata länsimaalaisille turvalliset olosuhteet, mutta Kiina ei tässä onnistunut. Tähän vedoten länsimaalaiset perustivat omat turvallisuusjoukkonsa, Shanghai Volunteer Corpsin. Todettiin, ettei Kiinan hallinnolla ollut tarpeellisia resursseja ylläpitää turvallista ilmapiiriä.⁵¹ Syy tähän menettelyyn on perusteltavissa huolestumisella kansainvälisen yhteisön asukkaiden turvallisuudesta, mutta toisaalta se voidaan nähdä suuremman vallan hankkimisena alueella sekä legitiimin sotilaallisen voiman luomisena puolustamaan länsimaisia omistuksia sekä arvoja.

Shanghaissa ilmeni levottomuuksia 1920-luvulla Suomalaisen Yhdistyksen toiminnan aikaan. Yhdistyksen johtokunnan kokouksessa 26.1.1927 heräsi kysymys turvallisuudesta mahdollisten levottomuuksien sattuessa. Puheenjohtaja Wähämäki tiesi kertoa kokoukselle, että Englannin laivasto vastaa kaikkien ulkomaalaisten turvallisuudesta Shanghaissa.⁵² Levottomuuksia ilmeni myöhemmin keväällä, kun Shanghaissa tapahtui poliittinen puhdistus, jossa nationalistit kukistivat kommunistit. Kommunistit olivat perustaneet puolueensa Shanghaissa vuonna 1921, ja kaupunki oli heidän kannatuksensa ydinaluetta.⁵³ Vaikka levottomuudet olivat suuria, on mielenkiintoista, ettei Suomalainen Yhdistys Kiinassa käsittele tapahtumia kokouksissaan lainkaan. Johtokunta ja yleinen kokous kokoontuivat 27.4.1927 levottomuuksien jälkeen, mutta kaupungissa tapahtuneista väkivaltaisuuksista ei kokouksessa keskusteltu. Johtokunnan kokouksessa huhtikuussa keskusteltiin kuitenkin

⁵⁰ Wasserstrom 2009, 3.

⁵¹ Reynders Ristaino 2002, 55-56.

⁵² Suomalainen Yhdistys Kiinassa johtokunnan kokous 26.1.1927. Ulkoasiainministeriön Shanghain pääkonsulin arkisto F40:22. KA

⁵³ Bailey 2001, 108.

Hunanissa asuvista suomalaisista ja heidän turvallisuudestaan, sillä myös Hunanissa olivat olosuhteet muuttunut levottomiksi ja tästä syystä Suomen pääkonsulinvirasto oli lähettänyt alueella oleville suomalaisille määräyksen poistua Hunanista. Huhtikuun 1927 jälkeen ei kumpikaan, johtokunta tai yleinen kokous, kokoontunut ennen kuin jälkimmäinen joulukuussa 1927 ja edeltävä vasta seuraavana vuonna 21.2.1928⁵⁴ Tämä oli mahdollisesti seurausta Shanghain väkivaltaisuuksista ja levottomuuksista, joiden johdosta yhdistys ei pystynyt kokoontumaan.

⁵⁴ Suomalainen Yhdistys Kiinassa johtokunnan kokous 21.2.1928. Ulkoasiainministeriön Shanghain pääkonsulin arkisto F40:22. KA

YHTEENVETO

Pääkysymyksenä lähdin yksinkertaisuudessaan tutkimaan sitä, mikä Suomalainen Yhdistys Kiinassa oli ja millaista sen toiminta sekä tavoitteet olivat. Yhdistyksen itsensä määrittelemät tärkeimmät tehtävät olivat suomalaisuuden ja yhteisöllisyyden ylläpitäminen, jäsenten ja muidenkin suomalaisten auttaminen tilanteen niin vaatiessa. Lähtökohtaisesti avunanto tarkoitti taloudellista tukemista rahallisesti tiukassa tilanteessa oleville suomalaisille. Taloudellisilla intresseillä oli myös tärkeä osa yhdistyksen toiminnassa. Yhdistys toimi Suomen ja Kiinan välillä käytävän kaupan edistäjänä sekä suomalaisten kaupanalalla toimineiden henkilöiden tai yritysten edunvalvojana. Yhdistys myös keräsi Kiinan kaupallisista mahdollisuuksista informaatiota, jota se välitti Suomeen kertoen mahdollisista vienti- tai sijoituskohteista.

Yhdistyksen perustamisen edellytyksenä oli Suomen virallisten suhteiden luominen Kiinan. Suomen itsenäistyttyä vuonna 1917 sen täytyi alkaa luoda diplomaattisia suhteita tullakseen nähdyksi ja kuulluksi kansainvälisen politiikan kentällä. Yhdistyksen toiminnalla ja Suomen virallisella edustuksella oli läheiset suhteet, sillä Suomen konsuli ja myöhemmin pääkonsuli K. G. Wähämäki toimi yhdistyksen puheenjohtajana sen perustamisesta vuoteen 1931 asti. Yhdistyksen kokoontumiset järjestettiin pääkonsulaatin tiloissa, joten yhdistyksen jäsenillä oli lähes suora yhteys Kiinassa tapahtuvaan Suomen ulkopoliittikan hoitoon. Näin oli ainakin yleisten asioiden kohdalla, joita pääkonsuli pystyi jakamaan yhdistyksen jäsenten keskuuteen.

Yhdistyksen toiminta kärsi jäsenmäärän vähyydestä, sillä suomalaisia ei asunut Shanghaissa tutkielmassa käsitellyllä ajanjaksolla kovinkaan suurta määrää, eivätkä kaikki edes liittyneet yhdistykseen. Jäsenmäärän pienuudesta johtuen yhdistyksen kokouksia ei aina edes järjestetty ja vuoden 1928 marraskuun ja vuoden 1931 helmikuun välillä ei yhdistys kokoontunut kertaakaan.

Vaikka yhdistys ja sen toiminta pysyivät pienimuotoisena, ei se poista mahdollista jatkotutkimusta. Jatkotutkimuksessa voisi esittää kysymyksiä siitä, millä tavoin

Yhdistyksen jäsenet toimivat esimerkiksi liiketoiminnan parissa 1920- ja 30-lukujen Shanghaissa. Perehtyä voisi myös siihen, mikäli materiaalia löytyy, miten yhdistyksen jäsenet asemoituivat sosioekonomisesti Shanghaissa ja, oliko heillä suhteita hallitsevaan yläluokkaan.

LÄHDELUETTELO

Painamattomat lähteet

KANSALLISARKISTO, Oulu (KA)

Ulkoasiainministeriön Shanghaiin pääkonsulinviraston arkisto

Suomalainen Yhdistys Kiinassa 1939-1945

Sanomalehdet

Helsingin Sanomat, 26.06.1927.

Helsingin Sanomat, 18.09.1923.

E. A. Auno, "Yhteyteen kaukaisen Idän kanssa." Uusi Suometar 15.10.1918.

K.G. Wähämäki, "Shanghaiin suomalaisten vaiheista." Hakkapeliitta 24.3.1928.

Tutkimuskirjallisuus

Bailey, Paul J. 2001: *China in the twentieth century*. Blackwell Publishers, London.

Linnankoski, Johannes 1931: *Suomalaisuuden liitto vuosina 1906-1931*. Suomalaisuuden Liitto, Helsinki.

Reynders Ristaino, Marcia 2002: *Port of Last Resort. The diaspora communities of Shanghai*. Stanford University Press, Stanford, California.

Seppinen, Ilkka 2002: *Sillanrakentaja. Suomi-Seura 1927-2002*. Edita, Helsinki.

Tarasti, Kari 1966: *Suomalaisuuden liitto 1906-1966*. WSOY, Porvoo.

Uola, Mikko 1995: *Suomi ja keskuksen tasavalta. Suomen suhteet Kiinan tasavaltaan 1919-1949*. Väitöskirja, Turun yliopisto.

Wasserström, Jeffrey N. 2009: *Global Shanghai, 1850-2010. A history of fragments*. Routledge, London.